

VERSETUL-CHEIE

*Căci El dă omului plăcut
Lui înțelepciune, știință și
bucurie, dar celui păcătos îi dă
grija să strângă și s-adune, ca să
dea celui plăcut lui Dumnezeu!
Și aceasta este o deșertăciune
și goană după vânt.*

ECLSIASUL 2:26

Deșertăciunea eforturilor și realizărilor umane

Text: Eclesiastul 2:1–26

Ideea centrală: Satisfacția și efortul uman fără Dumnezeu sunt inutile și nu reprezintă scopul vieții.

Scopul lecției: Să conștientizăm consecințele care apar în urma efortului și realizărilor umane lipsite de înțelepciunea și prezența lui Dumnezeu și să devenim înțelepți descoperind slava Lui în modul în care a creat și guvernează lumea.

Lecțiile biblice din seria „Arată-mi slava Ta!” includ și cartea Eclesiastul, care după cum am învățat din primul capitol este o carte de înțelepciune, explorând diferite posibile scopuri ale existenței omului pe pământ. Cartea este o cercetare existențială a cărei concluzie este laitmotivul *deșertăciune* în absența integrării lui Dumnezeu în această analiză. De aceea, tot ceea ce este „sub soare”, adică acea abordare a omului care îl exclude pe Dumnezeu din existența sa este deșertăciune.

- **Care este structura acestui capitol?**

În capitolul doi, Eclesiastul, adică „Predicatorul” sau „Cercetătorul”, supune examinării diferite domenii ale vieții, care par destul de dificil de așezat sub o singură temă unificatoare a capitolului, dar și destul de diferite prin natura lor. Textul, în fapt, este o înșiruire de acțiuni („am...”) realizate de

autorul cărții, iar schimbarea în cadrul acestor acțiuni înșiruite este marcată prin adverbul de timp „atunci” (vs. 12, 17). Pe parcursul acestui capitol se poate observa și repetarea cuvântului *deșertăciune* (vs. 1, 11, 15, 17, 19, 21, 23, 26), care este asociat doar în trei situații cu expresia *goană după vânt* (vs. 11, 17, 26). Expresia *sub soare* este prezentă în mod repetitiv în acest capitol (v. 3 – forma de *sub ceruri*; vs. 11, 17–18, 20, 22).

Sensul propriu al cuvântului *deșertăciune* (ebraică, *hebel*) era cel de *vapori, respirație*,¹ iar sensul figurat era cel de *efemer, inconsistent, lipsit de valoare, vanitate*,² termenul fiind folosit și în alte texte din Biblie. Astfel, este de înțeles de ce imaginea folosită în Sfânta Scriptură pentru a descrie vremelnicia vieții este cea a unui abur.

În textul Vechiului Testament termenul *soare* (ebraică, *șemeș/shemesh*) era folosit cu referire la astrul ceresc, dar și la implicațiile acțiunilor acestuia, cum ar fi *lumina zilei, răsăritul de soare, apusul de soare, estul, vestul*.³ Deci soarele, prin fenomenele sale, este cel care marchează limite, atât cea dintre zi și noapte, dar și limite spațiale, cum ar fi estul și vestul. Expresia *sub soare*, o expresie specifică a cărții Ecclesiastul (apare de 29 de ori în Ecclesiastul), marchează o altfel de limită, nu cea a latitudinii, ci a altitudinii. Sensul acesteia poate fi înțeles mai bine prin raportarea la realitatea că Dumnezeu este în ceruri, adică *dincolo de soare*, fiind cea mai înaltă realitate posibilă din univers. Textul indică prin aceasta că poți să limitezi interpretarea existenței umane și a universului în sfera lui *sub soare*, adică fără să integrezi pe Dumnezeu în conceperea unei filosofii despre lume și viață. Premizele unei astfel de interpretări sunt umaniste (omul în centru) și materialiste (materia în centru).

O altă expresie asociată termenului de *deșertăciune* este *goană după vânt*. Din nou autorul apelează la un fenomen natural pentru a explica diferite teme din realitatea existenței umane. Această circulare dirijată

1 James Strong, *Strong's Exhaustive Concordance of the Bible*, Holman Bible Publisher, 1940, nr. 1892, <https://biblehub.com/strong/hebrew/1892.htm>, accesat 19.08.2020

2 Francis Brown, S.R. Driver, Charles A. Briggs, *Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Snowball Publishing, 2011, Unabridged, Electronic Database, <https://biblehub.com/hebrew/1892.htm>, accesat 19.08.2020

3 Robert L. Thomas, *NAS Exhaustive Concordance of the Bible with Hebrew-Aramaic and Greek Dictionaries*, Holman Bible Publisher, 1981, <https://biblehub.com/hebrew/8121.htm>, accesat 19.08.2020

a aerului, rezultată din diferența presiunii atmosferice dintre două zone geografice, numită vânt, poate fi anticipată, dar nu poate fi controlată. Această *strădanie și năzuință*¹ de a prinde vântul acolo unde el se manifestă, este un efort inutil datorită schimbărilor atmosferice rapide și simultane care au loc în univers. Expresia în sine semnifică inutilitatea efortului uman.

Aceste schimbări survenite în direcția acțiunii, asociate cu o terminologie repetitivă specifică (cea descrisă mai sus) conduc la posibilitatea împărțirii acestui capitol în patru secțiuni: a) plăcere și prosperitate (vs. 1–11); b) înțelepciunea (vs. 12–17); c) munca (vs. 18–23); c) concluzie. În căutarea unui sens în viață, în acest capitol autorul cărții Ecclesiastul invită audiența să examineze plăcerea și prosperitatea, înțelepciunea și munca.

• Sunt plăcerea și prosperitatea scopul autentic al vieții?

Mai întâi este examinată plăcerea (vs. 1–3), iar mai apoi este examinată prosperitatea (vs. 4–10). Plăcerea reprezintă starea afectivă de satisfacție și împlinire² generată de anumite acțiuni sau lucruri. Astfel că plăcerea este conectată cu centrul personalității noastre, inima (vs. 1, 3), care prin latura sa afectivă este un beneficiar al plăcerii, dar are și un rol decizional (am zis, am hotărât) în generarea plăcerii. Cele două lucruri testate³ pentru a verifica măsura în care generează satisfacție în om sunt veselia și vinul. Acest procedeu de testare este făcut cu scopul de a demonstra ceva, iar rezultatul obținut este comunicat imediat de către autor: *iată că și aceasta este deșertăciune* (v. 1f), cu referire la veselie.

Termenul *veselie* are și semnificația de *plăcere*⁴ în opt dintre întrebunțările acesteia în cartea Ecclesiastul. La ce fel de veselie se referă autorul aici? Pe de-o parte, convingerea evreilor era că Dumnezeu l-a creat pe om să se bucurie

1 James Strong, *Strong's Exhaustive Concordance of the Bible*, Holman Bible Publisher, 1940, nr. 7469, reuth, <https://biblehub.com/hebrew/7469.htm>, accesat 19.08.2020

2 Ion, Coteanu, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009, <https://dexonline.ro/definitie/placere>, accesat 19.08.2020

3 *Strong's Exhaustive Concordance, nasah*, nr.5254

4 James Strong, *Strong's Exhaustive Concordance of the Bible*, Holman Bible Publisher, 1940, nr. 8057, simchah, <https://biblehub.com/hebrew/8057.htm>, accesat 19.08.2020

de binecuvântările creației Sale (Psalmul 104, și nota 1 Timotei 6:17), iar bucuria este una dintre stările care caracterizează pe cel credincios. Pe de altă parte, unii cred că aici are o conotație negativă și se referă la acea stare de satisfacție rezultată din participarea la plăcerile firii pământești. Cu alte cuvinte ceea ce-i spune Solomon inimii sale este: „gustă plăcerea”, „simte-te bine”.

Râsul despre care vorbește aici nu este un sinonim al cuvântului „veselie”, ci semnificația primară a termenului este de *râs*, *derizoriu*, *sport*¹. Acesta poate avea atât o conotație pozitivă referindu-se la râsul veseliei (Psalmul 126:2), dar se poate referi la „o bună dispoziție superficială”, cu referire la „distracția” unui joc (Proverbe 1:23), a unei petreceri (Ecclesiastul 10:19) sau „râsul batjocoritor”² (Ieremia 20:7). În conotația lui negativă un astfel de râs este o nebunie.

O altă sursă a veseliei este vinul, băutura, aceasta fiind o reacție temporară până „înțelegea ce este bine să facă fiii oamenilor sub ceruri, în puținele zile ale vieții lor” (NTR). În aruncarea aceasta în satisfacția dată de băutura speranța lui Solomon este că inima va continua să-l conducă cu înțelepciune, că nu își va pierde acest discernământ, dar și recunoaște că această alegere este o îmbrățișare a nebuliei.

Autorul se mută de la examinarea plăcerii ca potențial scop al vieții, la examinarea prosperității (vs. 4–10). Solomon prezintă o listă de realizări începând cu lucrurile mari realizate de el (vs. 4–6), continuând cu mulțimea lucrătorilor pe care i-a avut (v. 7a), punând în evidență bogățiile adunate (vs. 7b–8a), finalizând cu plăcerile și poziția de care s-a bucurat (vs. 8b–10). Plăcerea a devenit o încununare a întregului efortului depus, mărturisind că a trăit o viață fără limite, din acest punct de vedere (v. 10). Relația dintre plăcere și prosperitate este evidentă plasând aceste versete în prima secțiune a acestui capitol.

Care este concluzia lui Solomon referitoare la toate aceste realizări? (v. 11) În vederea enunțării unei concluzii el a fost nevoit „a se întoarce și a face un

¹ Francis Brown, S.R. Driver, Charles A. Briggs, *Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Snowball Publishing, 2011, *sechoq*, Unabridged, Electronic Database, <https://biblehub.com/hebrew/7814.htm>, accesat 19.08.2020

² David Guzik, *Enduring Word Commentary*, 2018 <https://enduringword.com/bible-commentary/ecclesiastes-2/> accesat 19.08.202

lucru”¹, cu alte cuvinte a trebuit să se oprească din a continua acțiunile pe care le făcea și să se întoarcă pentru a reflecta la ceea ce deja a făcut. Efortul uman și rezultatul acestuia, după cum scrie Solomon, sunt deșertăciune (lipsite de valoare), goană după vânt (inutile) și nu aduc câștig pe pământ (sub soare).

• Este înțelepciunea scopul autentic al vieții?

Chiar în mijlocul capitolului, după ce a examinat plăcerea și efortul uman care i-au adus prosperitate, Solomon se întoarce (în ebraică este același cuvânt folosit și în versetul 11) pentru a-și schimba opțiunea domeniului pe care îl cercetează, luând în considerare (ebraică. *raab*, a vedea) înțelepciunea și nebunia (vs. 12–17). Înțelepciunea a fost examinată și în primul capitol al acestei cărți, dar în această secțiune înțelepciunea este evaluată prin comparație cu nebunia. Întrebarea retorică din versetul 12 a lui Solomon („Căci ce va face omul care vine după împărat?”) sugerează că este o nebunie ca generațiile următoare să facă aceleași „experimente” (și greșeli), atunci când pot învăța de la strămoși lor², dar el ține să sublinieze că vor face la fel.

Elementul de comparație pentru paralelismul creat între înțelepciune și prostie este metafora luminii (vs. 13, 14). În sens propriu, absența luminii, adică întunericul, este de mai puțin folos decât lumina, cu toate că întunericul există. În text nu ne este argumentat și explicat în detaliu acest criteriu al utilității aplicat luminii și întunericului, ci mai mult este prezentat ca o axiomă. În sens figurat, lumină este simbolul cunoștinței și a perspectivei pentru om. Ochii omului sunt lumina trupului pentru el, iar înțeleptul este într-o astfel de situație: are lumina, pe când nebunul este în întuneric.

Cu toate că este mai bine să fii înțelept decât nebun, concluziile Ecclesiastului (vs. 14–17) sunt interesante și chiar, poate, dezamăgitoare. Omul trece prin aceeași stare în final, fie că este înțelept sau nebun, și anume, moare și aducerea aminte a lui se pierde. Iar acest aspect l-a făcut pe Solomon să urască (ebraică, *sane* – a urî, a fi dușman) viața și să repete același refren: *totul este deșertăciune și goană după vânt*.

¹ Francis Brown, S.R. Driver, Charles A. Briggs, *Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Snowball Publishing, 2011, Unabridged, Electronic Database, *panah*, <https://biblehub.com/hebrew/6437.htm>, accesat 19.08.2020

² Warren, Wiersbe, *Be Satisfied (Ecclesiastes)*, David C. Cook Publisher, 2010, p. 37

• Este munca un scop valid al vieții? (vs. 18–23)

Această ură menționată în versetul 17 se manifestă și în raport cu munca, nu doar cu viața, în general. Munca la care se referă este cea realizată în sfera stabilită deja, *sub soare*, adică pe pământ și, poate, pentru pământ. Cu toate că munca are efecte în timp pentru urmașii omului, prin rezultatele produse de ea, concluzia este aceeași: *deșertăciune* (v. 19). Concluzia aceasta are la bază necunoașterea condiției spirituale a moștenitorului, dacă va fi înțelept sau nebun, dar cu toate acestea are dreptul de a stăpâni, de a decide asupra bunurilor primite ca moștenire în urma muncii strămoșului său (v. 19). Scopul ar fi să se bucure (v. 18b) de pe urma muncii înaintașilor săi, nu să o risipească, chiar dacă nu s-au ostenit pentru aceasta (vezi Iov 27:16; Psalm 39:6; Proverbe 23:5; Isaia 65:22; Luca 12:20). În texte este accentuat mai mult elementul personal a acestui fapt decât cel material, și anume „va lua în stăpânire toată osteneala pe care am depus-o și am administrat-o cu înțelepciune” (NTR). Această observație este susținută și de ceea ce Solomon afirmă ulterior, că această frământare i-a produs o mare disperare (ebraică, *yaash*) a inimii (v. 20).

În această porțiune de text, mai intens decât în celelalte secțiuni ale capitolului doi, Solomon reiterează de mai multe ori ideea deșertăciunii. Efortul depus pentru a agonisi și a administra înțelept bunurile (v. 19), efortul făcut cu înțelepciune, cu pricepere și cu îndemânare (v. 21), cât și efortul făcut îndurând necazurile și lipsa odihnei (v. 22), toate acestea sunt deșertăciune. Astfel este legitim să ne întrebăm: *Căci ce folos are omul din toată munca lui și din toată osteneala pe care sufletul său a depus-o sub soare?* (v. 22)

Care este concluzia?

Ultimele trei versete din acest capitol (vs. 24–26) pun în relație cele trei aspecte discutate în capitolul doi, pe de-o parte plăcerea și munca (vs. 24–25), iar pe de altă parte înțelepciunea și munca (v. 26).

Prima concluzie este că a te bucura de rezultatele muncii tale încă aici pe pământ se datorează lui Dumnezeu (vs. 24–25; *vine din mâna, fără El*). Solomon nu promovează lenea, ci își cheamă audiența la un efort înțelept, la integrarea și recunoașterea lui Dumnezeu ca parte în efortul nostru.

A doua concluzie se referă la calitatea spirituală a omului (v. 26). Aceasta îi conferă privilegiu și satisfacție în urma muncii. Cel plăcut lui Dumnezeu

este binecuvântat cu înțelepciune, cunoștințe și satisfacție necesare muncii sale, cât și cu daruri care nu sunt rezultatul muncii sale, ci ale altora (vs. 26). Efortul celui păcătos este marcat de a aduna cu agitație/necaz¹ în îndeplinirea sarcinilor sale, cât și de a aduna ca apoi să dea celui plăcut. Munca nu este un blestem, ci, în starea de păcat, blestemul este munca cu trudă, durere și lipsă de satisfacție (vezi Geneza 3:17).

Aplicații:

1. Recunoaște că tot ceea ce faci și tot ceea ce ai se datorează prezenței lui Dumnezeu în inima ta și în viața de fiecare zi.
2. Calitatea spirituală a omului determină natura efortului și rezultatele muncii.

Întrebări pentru discuții:

1. În ce condiții plăcerea și munca sunt o deșertăciune?
2. Ce înseamnă ca un credincios să-L integreze pe Dumnezeu în munca lui?
3. Ce înseamnă pentru cel credincios munca și administrarea înțeleaptă a bunurilor?
4. Cum ar trebui să ne educăm copiii încât să fie înțelepți în utilizarea resurselor pe care Dumnezeu ni le-a dat ca familie?

autor: Daniel Fodorean, *pastor, Biserica Creștină Baptistă „Vestea Bună”, Roquetas de Mar (Spania)*
danielfodorean@gmail.com © 0748 108 080

¹ Francis Brown, S.R. Driver, Charles A. Briggs, *Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Snowball Publishing, 2011, *inyan*, Unabridged, Electronic Database, <https://biblehub.com/hebrew/6045.htm>, accesat 19.08.2020